

Nr 499.

Av herr **Hæggblom m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 187, angående social jordbrukskreditgivning m. m.*

I proposition nr 187 föreslås fortsatt statlig arrendeegnahemsverksamhet. Då det förut tillämpade systemet att stycka större, inköpta egendomar till arrendeegnahem föranleder onödigt stora kostnader i fråga om byggnader och anläggningar, föreslås som främsta medel för skapande av arrendeegnahem, att redan bebyggda fastigheter förvärfvas och sättas i stånd samt upplåtas som arrendeegnahem. Lantbruksnämnderna föreslås bli lokala organ för denna verksamhet, och det uttalas, att med fördel böra sådana fastigheter, som förvärfvats genom utövandet av statens förköpsrätt eller en aktiv inköpspolitik, kunna tagas i bruk för upplåtande av arrendeegnahem.

Inför konsekvenserna av den statliga förköpsrättens användande för sådant ändamål torde man ha anledning ställa sig mycket betänksam. Förutsättningen för att förköpsrätten skall komma till användning är, att det finns en köpare, som vill förvärva ifrågavarande jordbruksfastighet som sin egen. Denne skall alltså hindras för att möjliggöra skapandet av ett arrendejordbruk. Förköpsrätten kommer alltså att användas för att minska antalet enskilda jordägare och öka antalet kronoarrendatorer. Något sådant kunde man inte tro avsågs med 1947 års beslut om statlig förköpsrätt. I lagtexten står, att förköpsrätten skall användas för underlättande av bildande av bärkraftiga brukningsdelar. Departementschefen uttalar härom, att han ville understryka den begränsning av förköpsrättens användning, som ligger däri, att sagda rätt ej skall användas till annat än för att underlätta en yttre rationalisering av jordbruket enligt tidigare angivna riktlinjer, vari skapande av arrendeegnahem inte nämnes. Särskilda utskottets av riksdagen godkända uttalande i frågan underströk, att förköpsrätten skulle användas i första hand för förvandling av övergångsjordbruk och i vissa fall för förstärkning av andra ofullständiga jordbruk. I vidare utsträckning eller för annat ändamål än sålunda angivits borde förköpsrätten ej få användas. Av det sagda följde jämväl enligt utskottet, att det ej bör ifrågakomma att förköpsrätten användes på så sätt att den leder till någon egentlig ökning av statens eget ägoinnehav.

I stället för att, enligt dessa beslut, lantbruksnämnderna i regel blott skulle få använda förköpsrätt, när de hade fastighetens användning för rationaliseringsändamål klar, skola de nu få använda den för att skapa arrendeegnahem. I stället för att förköpsrättens användning förut begränsades, blir i så fall dess användning fullkomligt obegränsad, då möjligheten att arren-

dera ut en med förköpsrätt överkommen fastighet torde vara tämligen obegränsad. De som hindras att köpa eget måste till sist finna sig i att bli kronoarrendatorer.

Hur föga man genomtänkt detta förslags konsekvenser framgår av uttalandet, att ett av de mest vägande skälen för arrendeegnahemsverksamhetens igångsättande varit att bereda obemedlade och mindre bemedlade jordbrukare möjlighet att via ett arrende förvärva eget jordbruk, varför tacknämligt nog föreslås, att en arrendators rätt att inlösa ett till honom upplåtet arrendeegnahem skall kvarstå. Men därmed skapas den situationen, att först skall med förköpsrättens hjälp en person hindras från att förvärva ett eget jordbruk och själv rusta upp det, om det är behövt. I stället skall det köpas av staten och ställas i ordning och utarrenderas till någon annan med avsikt att denne sedan skall inlösa det som sitt eget.

För skapande av arrendeegnahem enligt nu föreslagna metoder måste aktiv inköspolitik vara den lämpligaste vägen. Även då kan denna verksamhet komma i vägen för sådana, som vilja köpa jordbruk till enskild ägo, men då gäller fri konkurrens och så uppenbart orimliga konsekvenser som vid förköpsrättens användning kunna inte påvisas.

Därför hemställes,

att riksdagen ville besluta, att statens förköpsrätt ej måtte få användas för anskaffande av jordbruksfastigheter avsedda att upplåtas som arrendeegnahem.

Stockholm den 6 april 1948.

Einar Hægglom.

Per Jonsson
i Malmgrava.

Ragnar Sveningsson.